

מסורת הש"ס

(א) לעיל יט: פסוקים ט. ושי"ג (ב) כתובות פ"ג: (ג) לעיל ט: כתובות פ"ג: (ד) לקמן ט: פ"ג. כתובות ט: פ"ג.

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה מי איכא וכו' פלגא בנכסי מיתנא אי מנתא כ"ל ותיבת פלגא נמחק: (ב) תוס' ד"ה הו יכס וכו' עליו ועל אמו כגון יוסף ורחל אלו ואלו מודים שיתלוך פי' רבינו שמואל שיתלוך יורשי האלם והיינו אחי האלם הם (ג) ד"ה ויתא הלו וכו' הכי גבו כמורה. י"ג כולמר הלא מתייבמת שבעה היתה ויזון שבעה ולא שבעה הו מוריש שבעה לבניו כדמייטא כ"ח ח"א ש"ס ב"א" (ד) בא"ד לרב ושמואל שבעות קרא ושני התם. י"ג כולמר על מדא קיימא מתק ברייתא ד"ח ח"א ש"ס מני צ"ש הו דלמר עטר העומד לגבות כגזי דמי אלמא דל"ש יתא ח"א ש"ס מן הלויים שבעה ש"ן דמי כמו שמוחקין בממון: (ה) בא"ד בחוקת הבעל לבק אורי מורשת שא"ס הו בחוקת וכו' דל"ש דרך בעלה למכור:

מוסף רש"י

שומרת יבם שנפלו לה נכסים. כשהיא שומרת יבם בחתונה מה יעשה בחתונה. נכנסה לה נכסיה ושמחן לו בשמחה וקבל עליו אחריות ורשאי להוציאם (ס"ח). ובנכסי הנכנסים ויוצאין עמה. הן נכסי מלוג שאין שמין אותם עליו ואינו רשאי להוציאן. אלא משנכנסה לרשותו נכנסין עמה וכשהיא יוצאה יוצאין עמה (ס"ט). וב"ה אמרה נכסים. ולכן צ"ל בחוקת. וצ"ל פ"ק מי שמת (קנ"ה): פ"ק בחוקת מי חס מחוקת מי חס מחוקת מי חס מחוקת יורשי הבעל הוואל ואחריות עליו. או בחוקת יורשי האשה שיהי עליה. כותבה. מה מאתם ותוספת שראוין לנא לה מלג בעל. בחוקת יורשי הבעל (ס"ח). ויבדל שרחה בחתונה על נכסי בעלה הראשון. ולא על של יבם (לקמן ט: וכתובות ג:).

דרכי חד איס לי גבך. וטענת כרי הווא דידע מאי קמבע מיניה: מי איכא למימר הכי. הא לא ידע מאי קא טבע מיניה אי פלגא בנכסי מיתנא (א) אי פלגא מנתא בנכסי יבם ומכא שתי טענות הווא צא עליהם בכל אחת ואחת אומרים לו הוצא ראייה: סגא. אצי המת והיבם: הווי יבם ודאי. יורש ויודע מכא מי הווא צא ומוחק בנכסים. ולא דמי להיא דרבי משרשיא דלעיל דהתם אע"ג דספק אית ליה וזיה בנכסי מנתא נפשיך אפילו הכי לא חשיב ודאי דלא ידע מכא מי הווא צא לירש מכא מה הווא צא עליהן: פלגא דקא מורה לפו שקלי. משעה והוצים נוטלין שלשה: פילגא דקא מורו ליה. שני והוצים פילגא דכולהו נכסי: שקלי. דהא אמרו ליה לחונא את ואניו הווא תרי ואיכו עליה: פש דנקא. דקמיננו עליה האי אמר כולה ידי והני אמרי כולה דידן הווא נוטל חצי וצין שניהם חצי: סגא ויבם בנכסי ספק. סגא אמר האי צר מיתנא הווא ויוון דאין לו יורש אי קודם דתנן (ב"ב דף ק"טו). האז קודם לכל יואל ירכו ויבם אמר צני הווא ואני יורש דהאז קודם: או סגא וספק בנכסי יבם. שאין ליכס צן אחר סגא אמר את צר מיתנא ואני יורש את צני מקום שאין לו צן וספק אמר צנו אני ואני יורשו: חולקין. דדלמא כולהו דהאי ולמא כולהו דהאי. ואין לומר האז ודאי מוחוק דלס זה צנו אין סגא לצא כלום:

ב"ב דף ק"טו. האז קודם לכל יואל ירכו ויבם אמר צני הווא ואני יורש דהאז קודם: או סגא וספק בנכסי יבם. שאין ליכס צן אחר סגא אמר את צר מיתנא ואני יורש את צני מקום שאין לו צן וספק אמר צנו אני ואני יורשו: חולקין. דדלמא כולהו דהאי ולמא כולהו דהאי. ואין לומר האז ודאי מוחוק דלס זה צנו אין סגא לצא כלום: מנתא יבם. שומרת יבם. כמו עניה זו לשוא שמרה באף על פי כתיבות (דף ס"ג): שפלו לה נכסים. מאזיה וסלקא דעתן שנפלו לה כשהיא שומרת יבם: ובנכסים הנכנסים ויוצאין עמה. היינו נכסי מלוג שהקין שלה קיים וכשהיא נכנסת נכנסין עמה וכשהיא יוצאת יוצאין עמה: ה"ג צ"ש אומרים יחולקו יורשי הבעל עם יורשי האב. דספק נשואה היא וזכה היבם בחצי יורשו מספק שהבעל יורש את אשתו וזו שספק נשואה היא אצלו וזי בפלגא אצל כתיבתה מודים צ"ש דבחוקת הבעל היא ולא פלגי בה יורשי האב. וטעמה דכולה מתינתין מפריש בגמ': ג"ב מאי שגא רישא ול"פ ומ"ש סיפא דפלגי צ"ש. מאי שגא רישא כשהיא קיימת ללא פלגי צ"ש אלא בכח דילה מחוקקין לנכסי דקאמרי מוכרת ונותנת לכתולה ומאי שגא סיפא דפלגי כשמתה לא מוקמי נכסי מלוג בחוקת יורשיה: ה"ג אמר עולא רישא דנפלה כשהיא ארוסה. שנפלה לייבום מאירוסין ונפלו הנכסים לה כשהיא שומרת יבם: סיפא דנפלה. לפניו לייבום: כשהיא נשואה. הלכך רישא דלגזי ארוסה ממש קי"ל לצ"ש ממכור כדתן לקמן כ"ש זו שאינה אלא זוקקה בעלמא ול"כיה דאמרי בארוסה ודאי לא ממכור לכתולה אלא אם ממכרה ונתנה קיים הכא משום דספק ארוסה היא דאגידא: ציה ולא אשתו ממש היא מורו צ"ה דמוכרת ונותנת לכתולה: סיפא

החולץ ליבמתו פרק רביעי יבמות

לח.

עין משפט בר מצוה

לא א מיי פ"ה מהלכות נחלות הלכך דה סמנ עשין לו טו"ט ע"ה סימן קמ"ט ע"ה: לד ב מיי שם טו"ט ע"ה ס"ף: לה ג מיי שם טו"ט ע"ה ס"ף: לו ד מיי פ"ב מהל' אשות הלכה י ופ"ג מהלכות נחלות הלכה י סמנ עשין נא טו"ט ע"ה א"ה"ע סימן קס ס"ף: לו ה טו"ט ע"ה שם טו"ט ע"ה: לח ו מיי שם טו"ט ע"ה א"ה"ע סי' קס ס"א:

ל"ז ז מיי שם פ"א מהלכות יבום הל' א טו"ט ע"ה א"ה"ע שם טו"ט ע"ה: וסימן קפ"ו ס"ף ד:

תוס' חר מקבואי (המשך)

אשתו צ"ב יחולקו יורשי הבעל עם יורשי האב שאני הכא כיון דשומרת יבם היא יבם במקום בעל קאי וכסם שהווא מוחוק בכתובה כך הווא מוחוק בנכסי הרמב"ם כתב גבי שומרת יבם נמי יחולקו ממנה ששומרת איליבא דהלכתא שומרת יבם מן הארוסין כל הנכסים בחוקת ל"ש נפלו לה בחיי ארוס ל"ש נפלו לה כשהיא שומרת יבם ל"ש עבר בה מאמר ל"ש כהיה ולפירות ל"ש מהה ולגוף הנכסים ואם היתה שומרת יבם מן הנשואין ונפלו לה נכסים כשהיא שומרת יבם בחתונה ונותנת נכסים הנכנסין והיוצאין עמה וקיים ויורש עשה בה מאמר ואם מיתה נכסים בחוקת כתובה וצ"ב נמי בחוקת יורשי הבעל נ"מ בחוקת יורשי האב ואפי' עשה בה מאמר ואם היתה שומרת יבם מן הנשואין ונפלו לה נכסים כשהיא תחת בעלה קי"ל כרובא דאמר ידו עדיפא מיהא ל"ש עבד בה כה מאמר ל"ש לא עבד בה מה מאמר והשתא כשמת הבעל קלישא ליה וידו כיהה ויחולקו הנכסים הנכנסים והיוצאין עמה. אבל לאבי דאמר איליבא דק"ל כל היכא דפלגי יחולקו ורובא הלכה כרבא בר מיע"ל קי"ל הלכך הלכתא כרבא ויחולקו. וי"מ איליבא דרבא דאמר ידו עדיפא מיהא נכסים בחוקת יבם. ורש"י כתב ויחולקו ורובא דאמר ואע"ג דקשיא מתא לאביי היה לרבה נמי קשיא אדמפלגי אבא מיהא לפלגו בחייה ויחולקו ורובא דאמר דב"ש יחולקו. וי"מ דלרבא לא קשיא מתא (ב) בדמחה היה יחולקו לכ"כ האיל והללו באים ליישב אבל בחייה נכסים בחוקת אפי' ל"ש אפי' עבר לה מאמר (ג) ולפי הפירוש הזה לא הוה צריך לאוקמי רישא בדל"א עבר לה מאמר. והיל' לאוקמי רישא וי"מ בחד טעמא בדרבא לה מאמר:

הוי יבם ודאי וספק ספק. פי' בקונטרס ודאי שיודע מאיזה כח הוא צא ומוחק בנכסים ולא דמי לההוא דרבי משרשיא דלעיל דהתם אע"ג דספק אית ליה בנכסים וזיה מנתא נפשיך אפ"ה לא חשיב ודאי דלא ידע מכא מי הווא צא עליהם משמע ממוך פירושו דקרי ודאי מה שדאי נוטל חלק בנכסים ובפרק מי שמת (ב"ב דף ק"ט: ושם) גזי הא דתנן נפל הבית עליו ועל אמו (א) אלו ואלו מודים שיתלוך פירש רבינו שמואל שיתלוך יורשי האלם דהיינו אחי האלם מאזיה עם יורשי הבן היינו אחי הבן מן האב ראובן ולא רצה לפרש יורשי האלם צני האלם דהיינו אחי הבן מן האלם דהיינו צנימין דא"כ ה"ל צנימין ודאי ראובן ספק ואין ספק מוליא מידי ודאי ואין ספק כלל דלמו מפני שהווא ודאי במקלת הנכסים היא ודאי צנון ועוד דאמר התם ומייתי ליה לקמן גזי נפל הבית עליו ועל אצני עליו ועל מורשיו והיתה עליו כמותא אשה וצ"ח כו' ומסיק דירשי האב אחי הבן אלמא אע"ג דיש לאז צניס אחרים לא חשיבין להו ודאי וכן צ"ב ד"ק (דף ט. ושם) גזי אחים וספק וצ"ח נוטל חלקן של אחד מהן דאמר רב אסי נוטל רביע בקרקע או רביע צמעות משום דמספקא ליה אי כיורשים דמו אי נכסים וכן זה אומר כולה שלי זה אומר כולה שלי גזי צניס אחרים צטליט (ב"ב דף ג. ד.) אלא הא דקרי הכא יבם ודאי היינו משום שהיבם הוא ודאי יורשו של סגא אצל ספק הוא ספק אס הוא יורשו כלל אצל התם צנפל עליו ועל אמו לא הווי צנימין ודאי יורש צנל חצי האחר דלס מתא רחל קודם יוסף הווי ראובן נמי יורשו וכן צנפל הבית עליו ועל אצני אס מת האב קודם הווי בעל חוב יורש ולא צן האחר: ובי"ת ה"ל אומרים

הנכסים בחוקתן. בפרק מי שמת (ב"ב דף ק"ט. ושם) פלגי בכהאי גוונא צ"ש וצ"ה גזי נפל הבית עליו ועל אשתו וקאמר בגמ' בחוקת מי פירוש צית הלל דקאמרי נכסים בחוקתן דהיינו נכסי לאן צרול בחוקת מי ר' לוקא אומר בחוקת יורשי האשה רצי יומן אמר בחוקת יורשי הבעל ויש לומר אמר יחולקו ופי' בקונטרס בפרק האשה שנפלו (כמוצות פ' דף ט. ושם) דכי היכי דפלגי התם הכי נמי פלגי אמתניתין דהכא ורבינו תם אומר דלא דמיא הך לדהתם דהכא לא פלגי צ"ש כמותה אלא בנכסי מלוג כדאמר בגמ' דכמותה שיהיה מוקמי יחולקו יורשי הבעל עם יורשי אב כו' אצל התם קמני סתמא יחולקו משמע דכמותה נמי פלגי והיינו טעמא דהתם אס בעל מת תחלה היא האשה כמו שגזתה כמותה אצל הכא שהיא זוקקה ליבם כן תחלה היא האשה ונכסי הבעל עם אחר החליטה ללא ניתנה כמותה לגבות נכסים ואפשר דכולהו אמוראי מורו הכא דנכסי לאן צרול הווי בחוקת יורשי הבעל והא דלא ערביניהו עם כמותה כדי ליתן טעם לדבר כלומר בחוקת מי שהיו עד עתה דהיינו בחוקת הבעל אצל כמותה דבר פשוט הווא יותר שהיא בחוקת יבם ונכסי לאן צרול שהיא היבמה מציה אציה ושמה אותם לבעל וכן צ"ל למחן דאמר התם בחוקת יורשי הבעל ואס תאמר ולמחן לומר דשמת קאמר הווא תנא דירושת יורשי הבעל דרצנן א"ג אפילו קסבר דהווי דאורייתא כיון דלאו מכא קורצה קאמין מוקמינן להו בחוקת האשה טפי א"ג משום הכי לא מוקמינן להו התם בחוקת יורשי האלם משום דרגילות הווא שהאס היא מתה קודם דקא חשיב צ"ש יש נחולין (ב"ב דף ק"ט.) פורענות כשהצן מת תחלה הפיך לא החוקקום בחוקת האלם ונולט תאמר יורשי האשה היינו גזו כמותה הווי קי"ל כרז ושמואל דאמרי בפרק כל הנשבעין (שבעות דף ק"ט.) דאין אדם מוריש שבעה לבניו ומיהו לצ"ש יתא דאית להו שטר העומד לגבות כגזי דמי והווי כמותקין צממון דכמה צרייתו דפריך מייניהו לרז ושמואל לרז ושמואל שבעות (י) משני התם דאיתא כ"ש ולר"א דאמר בחוקת יורשי האשה יתא דאיתו כגזי דמי לי חשיב התם דאיתא כ"ש ולר"א דאמר הווא טעם לדבר למה לי תיפוק ליה דאין אדם מוריש שבעה לבניו ויש לומר דהיא הנותנת דלפי שהנכסים בחוקת הבעל (א) אינה מורשת שאס היו בחוקת האשה היתה מורשת כמו לצית שמאי דאמרי כגזי דמי אי נמי אר"י דאיכא לאוקמי צמטולטי ואיתנהו צעייניהו שמוטל צלא שבעה והא דלא משני הכי שבעות אלא דוחק להעמידה כ"ש משום דהתם כמותה איירי אצל הכא דאיירי בנכסי לאן צרול שהיא מציה אציה דרגילין להיות צעייניהו דאין דרך לבעלה למכור ואיכא למ"ד לקמן (דף ט"ו.) המכנסת שום לבעלה אס רצה הבעל למכור לא ימכור: זיקת

(א) ר"ל צנפל לה נכסים תחתיו דבעל ו"ש נפלו לה כשהיא שומרת יבם לצ"ש יחולקו. (ב) עי' תוס' לקמן לג ד"ה אע"ג.